

Toeters en bellen

Back to Basics', daarmee kan en zal de bouwwereld budgetbeperkingen als gevolg van de kredietcrisis pareren. Dit staat in het Jaarboek van de Architectuur 2009. Slimme toepassing van bijvoorbeeld eenvoudigere materialen en prefab zal leiden tot 'architectuur zonder toeters en bellen'. Een zinvolle ontwikkeling en een logisch gevolg van deze tijd. Het is goed te overwegen wat essentieel is en wat niet. Het is ook goed om juist nu stil te staan bij een diepere laag achter de kredietcrisis. Winst als eerste doel heeft ons het bankroet gebracht. En het is goed om nu ook met die bril te kijken naar de architectuur: wat zijn de morele toeters en bellen in dat werkveld? Daarnaast is er in mijn beleving in ons vakgebied met regelmaat sprake van persoonlijke verwarring.

"De vrije markt verteert de moraal," aldus econoom Wilhelm Röpke. Hij riep op tot het formuleren van immateriële waarden en historische kaders als voorwaarde voor economische ontwikkeling. Als zin en bezieling ontbreken wordt geld een doel op zich, met mogelijk desastreuze gevolgen. De kredietcrisis heeft dat bevestigd. Steeds meer sectoren in de bouw worden door geld gestuurd. Dit heeft ook regelmatig gevolgen voor de rol van de architect. Architect Ekim Tan signaleert een extreme vorm hiervan: "(...) de architect is stylist geworden (...) Je bent stylist en je werkt met de grote jongens, of je bent activist en je werkt met de mensen." Dat een goed financieel huishouden een rol speelt is vanzelfsprekend. Geld als doel leidt echter af van inhoudelijke zaken. Zonder kaders wordt de gretigheid grenzeloos. Geld is een goed hulpmiddel en gevaarlijk als sturingsmiddel.

Daarnaast heeft de extreme individualisering van onze samenleving geleid tot een overdreven gevoel van persoonlijkheid. Kunstenaar en vormgever stelden traditioneel hun kunnen in dienst van de samenleving. Talent wordt ontwikkeld om te kunnen dienen. Individualisering maakt dat ori-

ginele persoonlijke expressie prevaleert. En zo zien we een persoonlijke verwarring: de ontwerper wil uiting geven aan zichzelf in plaats van aan wat gevraagd wordt. Recente voorbeelden zijn er helaas genoeg. Met regelmaat horen we dat collega's de toegang tot de bouw wordt ontzegd, omdat hun bijdrage niet meer als positief wordt ervaren. We lijken 'ridders van de goede smaak,' maar wat willen we veroveren? Vermeldingen in glossy vakbladen? Aandacht van collega's? Voor wie bouwen we eigenlijk?

Architectuur gaat niet in de eerste plaats over geld of over een persoonlijk kunstje. Architectuur gaat over mensen. Daar ligt de bron van ons werk dat voor jaren onze woonomgeving en werkruimten vormt. Dat vraagt kennis van mensen. Kennis van de psychologie van de smaak is fundamenteel in de architectuur, evenals bescheidenheid. Wie een goed gebouw wil maken moet de mensen leren kennen.

De door het economisch paradigma en ego veroorzaakte crisis vraagt een antwoord op een immaterieel niveau: dat van moraal. 'Back to Basics' in architectuur wil zeggen: geen toeters, geen bellen maar mensen centraal stellen. ●

Jan Weeda

Architect
jweeda@weedaarchitecten.nl

